

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apere Marția. Joi și Sâmbătă

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceșane Sibiu strada Măcelarilor 45

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refușă — Articuli nepublicați nu se înapoiază

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr., rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Cuvântarea

P. S. Sale episcopului Nicolau Popea la deschiderea sesiunii sinodului ordinariu al dieceșei Caransebeșului la 9/21 Aprilie 1895.

Prea Stimaților Domni deputați:

Cu vie plăcere și bucurie vă salut ați din locul acesta, ca pe reprezentanții clerului și poporului nostru eparchial, întruniți în sinodul anual la episcopia noastră pentru ca împreună să pertractăm agendele sinodale în înțelesul statutului organic, va se dică, pentru ca împreună să dezvoltăm o activitate rodnică și folositoare, promovând interesele cele adevărate ale dieceșei noastre. Și mă bucur, Domnilor, pentru prezența D. Văstră cu atât mai vârtos, că la sinodul anului trecut eu nu am putut lua parte și conduce în persoană pertractările sinodale fiind, cum se scie, tocmai atunci dus la Budapesta pentru de a lua parte la pertractările în casa magnaților asupra proiectelor politice bisericesci, de o parte, érá de altă parte, pentru-că grelele împrejurări, critica situațiune în care fără vina noastră ne vedem aruncați, pretind o precumpănire serioasă, matură și temeinică a lucrurilor.

Scim noi, Domnilor deputați, că fără dureri și năcașuri, fără lupte grele nu putem trăi în lumea această, și că chiar viața noastră întrégă e o luptă continuă. Scim mai încoolo, că omul trebuie să lupte, ca să învingă greutatea și pedecile, care-i stau în cale întru asigurarea existenței sale, stărei sale spirituale și materiale, și viitorului său între marginile posibilității. Dar, cu toate acestea, când el vede, că greutatea și năcașurile îl copleșesc din toate părțile; când el luptă tot lupte grele numai singur, fără nici un ajutoriu din vre-o parte, avisat numai la puteriile sale proprii: atunci trebuie să-l dóră. Și apoi când mai vede, că chiar aceia, care ar fi chemați să-l ajute și să-l spriginéscă în nisuițele sale drepte și leale, mai vârtos îl împedecă și îl zădărnicesc: atunci trebuie să-l dóră și mai mult. Dar el tot nu desperéază; ci punându-și încrederea în Domnul puterilor luptă mai departe.

Astfel, Dumnilor, a luptat biserica noastră ortodocșă română ca și nația, la care aparține dela începutul existenței sale pe acest pământ, astfel a petrecut ea în lungul șir de vécuri mai tot zile negre, zile de suferință, érá zilele de bucurie, dacă s'au ivit din când în când, au fost de tot rari, rari ca corbii cei albi și iute trecătoare, ca o clipită. Și ea tot n'a perit; ea stă și astăzi cu capul ridicat, gata de a înfrunța ori ce vijelie s'ar mai descărca asupra ei, cu nădejdea în Dumnezeuul părinților nostri, și în puterea și vitalitatea sa proprie!

Tot astfel luptă ea și astăzi și trebuie să lupte din toate puterile, căci cei reuvoitori nu ne dau pace.

Vă aduceți aminte, Domnilor deputați, că încă la sínódele noastre diecesane din anii 1892 și 1893 se făcuse amintire despre unele proiecte de legi ale regimului, tórté vătămătoare pentru autonomia noastră bisericească ba chiar și pentru credința, datinele și obiceiurile noastre strămoșesci, că în

privința această s'au făcut propuneri, s'au ținut debateri formale și s'au addis concluse în regulă, prin cari concluse se invitase arhierul, ca în conțelegere cu ceilalți preasfințiți arhieriei ai nostri, să apere la locurile competente drepturile bisericii noastre. Noi arhieriei, conscii de chemarea noastră arhierescă, am și stărunit cu totadinsul a ne împlini această misiune scumpă prin o r-reprezentățiune comună le dietă cât și prin vorbirile noastre singurate în casa magoaților. Dar dureri! toate nisuițele noastre în direcțiunea această au rămas zădarnice, toate argumentele noastre temeinice neconsiderate, toate temerile noastre împlinite; căci aprópe toate proiectele acelea, așa numite de reformă politică-bisericească, cu deosebire cele pentru căsătoria civilă, dreptul matrimonial civil și matriculele civile, care mai mult ne apasă pe noi, deja au devenit legi sancționate așteptându se punerea lor în lucrare.

Nu se póte nega, că legile acestea conțin germenul destrăbălării și al instrăinării poporului dela credințele sale, dela biserica sa, și dela datinele și obiceiurile sale strămoșesci, cu un cuvânt, dela tot ce are el mai sânt și mai venerabil pe acest pământ, și că urmările acelor pot fi cele mai funeste pentru noi, dacă nu vom fi la locul nostru, nu ne vom cunoște poziția noastră, și nu ne vom afirma de aceia, ce suntem și trebuie să fim. Și noi ne vom afirma astfel numai atunci, dacă vom sci feri poporul de urmările stricăcioase amintite; dacă îl vom susține în iubirea și alipirea lui posibilă către biserică, datinele și obiceiurile sale strămoșesci: dacă îl vom sci feri de spiritul modern al corupțiunii, care cu durere vedem, că tot mai tare se lătesce în lumea dísă civilisată, în locul spiritului luminii și al adevărului, care ar trebui să fie devisa vécului al 19 lea!

Și eu cred, că îl vom și feri, răzîmându-ne pe simțul cel bun, religios și moral recunoscut al poporului nostru, precum și pe interesul cel viu și bunăvoința factorilor nostri principali inteligenți.

Ce privește cursul regulat și momentele mai însemnate ale administrațiunii noastre diecesane, veți avea ocașiune Domnilor deputați, să vă oonvingeți din rapórtéle speciale ale Consisto ului nostru diecesan.

Pe lângă care implorând binecuvântarea de Sus asupra lucrărilor noastre sinodale, declar sesiunea a doua a periodului nostru sinodal al 9-lea de deschisă.

Sinodul archidieceșan.

— Raport special. —

(Continuarea ședinței IV.)

Punctul D I. din raportul consistoriului ca senat plenar și punctul II partea privitoare la asesorii consistoriali și la pensionarea asesorului protosincel Nicanor Frateșiu, la propunerea comisiunii se iau spre scire, érá la partea referitoare la incidentul cu asesoriul Nicolau Cristea și cu profesorul Dr. D. P. Barcianu și D. Comșa la care comisiunea propune să se ia spre scire, să nasce o discușiune mai lungă, în ședința secretă confidențială, în decursul căreia s'au făcut contra-

propuneri din partea deputaților Ioan Popea, Augustin Nicóră și Vasile Dămian. Propunerea deputatului Popea este:

Având în vedere, că casul present implică un amestec și o ingerință directă a guvernului în afacerile interne ale bisericii noastre autonome:

În sensul statutului organic sinodul provocă pe consistoriul arch.

1. Să useze de toate mijlocele legale pentru a păstra intactă autonomia bisericii față de ingerințele guvernului.

2. Să raporteze la procsimul sinod despre pașii făcuți și despre rezultatele obținute.

Propunerea deputatului Dămian este: Sinodul neconsiderând reprobă dată și limitarea exercitării drepturilor politice garantate prin legile fundamentale fiecărui cetățén, cari drepturi nu pot fi nici atinse, în forma în care se presentă în acest punct al raportului consistoriului plenar, ia la cunoștință reîntrarea asesorului consistorial Nicolae Cristea în funcțiunea sa de asesor referent.

Punerea în curgere a salariului său sistat să se reclame în virtutea dreptului nostru constituțional.

În cât privește ordinul guvernului, prin care se impune tragerea în cercetare disciplinară a profesorilor Dr. Daniil P. Barcian și Dem. Comșa, consistoriul la timpul său se iee poziție în această afacere pentru ca ea se fie resoltivă în sensul constituțiunii bisericii noastre autonome.

Propunerea dep. A. Nicóră este:

1. Sinodul archid. adânc consternat ia act despre dăscalirea și regulamentarea politică amintită în raportul general nr 2743/895 al consistoriului plenar lit. D. partea II. dela alinea 3-a până în sfârșit din evenimentul îmbucurător al reîntrării în funcțiune a părintelui asesor consistorial Nicolae Cristea, condamnat în calitate de membru în comitetul central executiv.

2. Sinodul archidieceșan nu se simte cu nimic angajat s'au îndreptățit după statutul organic, normele în vigóre sau aședămintele bisericesci, nici nu e sau póte fi îndatorat prin lege de stat sau sentență judecătorească a trage în cercetare disciplinară pe vre-unul dintre condamnații politici: de óre-ce biserica nu face politică de stat, nici nu e organ subaltern al statului, ci autonom, în cadrul constituțiunii sale bisericesci. Nu află deci compatibil cu aședămintele bisericesci și sf. canóne a prigoni pe un condamnat politic, după ce și a is-păsit pedépsa legală și a pedepsi pe alții, rémași în temniță, sub durată pedepsei.

3. Sinodul archid. autoriséază pe I. P. Sa și ven. consistor archid, cu provocare la § 96 din stat. org. să remonstreze contra amestecului guvernului în dreptul disciplinar al bisericii față de organele sale.

La discușiune, afară de propunătorii au luat parte deputații Ioan de Preda, Nic. Ivan, P. Nemeș și Ioan Turcu, susținând propunerea comisiunii, érá I. C. Panțu vorbind pentru propunerea dep. Popea.

Punându-se în ședința publică la vot propunerile, se primesc propu-

nerea comisiunii. Deputatul A. Nicóră însinuă vot separat.

P. D. III. despre protopresbiteratele vacante să ia spre scire, cu observarea că relativ la îndeplinirea protopresbiteratelor Abrud și Deva nu s'a satisfăcut concludului sinodal, Nr. 43 din anul trecut, deci să îndrumă consistoriul, ca în anul curent să întregéscă acele protopresbiterate și peste tot în viitor în raportul său general să justifice fie-care cas, în care nu s'a putut întregi protopresbiteratul vacant în termenul normal.

Punctele IV, V VI VII, VIII și IX din raport, la propunerea comisiunii, se iau spre scire.

După aceste referentul comisiunii, în necs cu raportul general, din care lipsește aducerea la cunoștință a morții dep. Alecsiu Olariu, propune, și sinodul în conformitate cu propunerea ia act cu durere despre trecerea din viață a fostului deputat și fin zelos al bisericii noastre Alecsiu Olariu, fost avocat în Deva, exprimându-și condolența prin sculare.

După această ședința se încheie.

Ședința V.

ținută la 13/25 Aprilie 1895.

Ședința se deschide la 9 óre înainte de amézi. Să cetesce protocolul ședinței a IV-a și se autentică.

Președintele presentéază o telegramă venită dela deputatul Teodor Pop, în care se rogă de concediu pentru durată sesiunii. Telegrama această nu póte fi luată în considerare în sensul § lui 14 din regulamentul afacerilor interne.

Să presentéază:

a) raportul comisiunei administrative a fundațiunei „Șaguna” din 13 Aprilie a. c. Nr. 3094 despre activitatea sa în decursul anului 1894;

b) raportul comisiunei administrative a tipografiei archidieceșane din 13 Aprilie a. c. Nr. 3093 în decursul anului 1894. Să predau comisiunei organizătoare.

Se presentéază raportul consistoriului archidieceșan din 13 Aprilie a. c. Nr. 3092 asupra manualului de scóla „Limba maternă” de Dr. Il. Pușcariu. Să transpune comisiunii scolare.

Să presentéază cererea parochului Iosif Magda din Feneș pentru a i-se vota un ajutoriu din fondurile archidieceșane. Să predă comisiunii petiționare.

Deputatul Dimitriu Coltofean face următoarea propunere:

Consistoriul archidieceșan să îndrumă, ca până la sesiunea procsimă să presentéze sinodului un proiect relativ la dotațiunea protopresbiterilor tractuali și la regularea venitelor lor. Se transpune comisiunii organizătoare.

La ordinea zilei raportul comisiunii bisericesci:

Raportorul acesteia deputatul Daniil David, referéază asupra raportului general al consistoriului archidieceșan, ca senat bisericesc, din 28 Martiu a. c. Nr. 2907 B., care fiind împărțit între membrii sinodali la propunerea comisiunii să considere de cetit, să ia ca basă la desbaterea specială și să aclude la protocol.

În referada specială punctul I. privitoriu la ședințele ținute de senatul bisericesc, la numărul esibitelor în-

trate în decursul anului 1894, la propunerea comisiei se ia spre știință.

Punctul II. despre starea clerului și despre mișcarea populației din archidieceasă, conform propunerii comisiei se ia spre știință cu aceea, că consistoriul se însărcinează la casuri de decrescere a populației a arăta și cauzele acestei decresceri.

Punctul III. despre bisericile nou zidite și sântite; punctul IV. despre secțiunea teologică a seminarului „Andreian” și punctul V. din raport despre procesele matrimoniale și disciplinare, la propunerea comisiei se ia spre știință.

La punctul VI. despre primirea și sancționarea prea înaltă a proiectelor de lege: pentru căsătoria civilă și pentru introducerea matriculelor de stat, conform propunerii comisiei se enunță următorul conclud: Sinodul archidieceșan aderă la vederile consistoriului archidieceșan, și fiind cauza această de interes general bisericesc, aceea se se înainteze Măritului congres național bisericesc, eventual Venerabilului Consistoriu metropolitan, pentru de a afla modalitatea cea mai potrivită întru salvarea instituțiilor noastre bisericesci, față cu aceste legi.

La ordinea dălei urmăzătoare raportul comisiei scolare:

Raportorul acesteia, deputatul Ioan C. Panțu, referă asupra raportului general al consistoriului archidieceșan ca senat scolar, din 23 Martiu a. c. Nr. 2607 Scol., care raport fiind tipărit și împărțit între membri sinodului la propunerea comisiei se ia spre știință de cetit și se ia ca basă la desbaterea specială, accludându-se la protocol.

La desbaterea specială partea privitoare la activitatea senatului scolar în anul 1894; partea privitoare la școlile medii din Brașov și Brad, la propunerea comisiei se ia spre știință.

Referitoriu la partea din raport despre secțiunea pedagogică a seminarului archidieceșan, conform propunerii comisiei se ia spre știință, cu adausul ca se se facă din partea ven. consistoriu pași de lipsă pentru a se preda lucrul de mână, căutându-se o persoană calificată și corespunzătoare pentru acest obiect de învățământ.

Punctul II. Nr. 3 privitoriu la școlile populare, și anume:

- Copii de școală,
- Adjustarea școlilor,
- Averea școlilor,
- Salariile învățătoresci,
- Numărul școlilor,
- Învățătorii; de asemenea punctul III. despre catehizațiune la institutele de învățământ străine, la propunerea comisiei se ia spre știință.

Punctul IV. despre examenul de calificare învățătoresci, conform propunerii comisiei se ia spre știință, însărcinându-se consistoriul a înainta ministerului de culte și instrucțiune publică un ursoier pentru rezolvirea grabnică a acestei afaceri importante.

Punctul V. despre vizitarea școlilor, la propunerea comisiei se ia spre știință cu adausul ca pe viitor să se emită astfel de comisari cât mai des și în mai multe părți ale archidieceșei.

Punctul VI. despre ajutoare, punctul VII. despre stipendii, și în fine punctul VIII. despre conferențele învățătoresci, conform propunerii comisiei se ia spre știință.

La ordinea dălei urmăzătoare raportul comisiei financiare:

Raportorul acesteia deputatul Dr. Vasile Preda referă asupra raportului general al consistoriului archidieceșan ca senat episcopesc din 24 Martiu a. c. Nr. 2656 Epitr., care fiind tipărit și împărțit între membri sinodului, la propunerea comisiei se consideră de cetit și luându-se de basă la desbaterea specială se alătură la protocol.

Intrând în desbaterea specială partea privitoare la numărul ședințelor, la piesele intrate, la rațiunile bise-

ricilor din archidieceasă, mai departe punctul I, referitoriu la starea fondurilor și fundațiilor archidieceșane, Nr. 2, referitoriu la sumele de bani gata, cari au rezultat din sortarea mai multor hârtii de valoare; Nr. 3 despre zidirea casei din strada Cisnădiei Nr. 7; Nr. 4, despre ajutoarele votate din fundațiunea „Șaguna”; Nr. 5, despre scontrarea casei și a averii archidieceșane; Nr. 6, despre alegerea de casari și controlor al consistoriului archidieceșan, la propunerea comisiei se ia spre știință.

Punctul II, privitoriu la averea singuraticelor comune din archidieceasă: Nr. 1 despre cumpărarea de realități; Nr. 2 despre vinderea unor păduri și pământuri sterile; se ia spre știință, Nr. 3. despre donațiunile făcute la propunerea comisiei donatorilor se exprimă mulțumită și din partea sinodului.

Încât privește fundațiunea răposatului Dr. Absolon Todea, consistoriul se însărcinează a înainta la procsima sesiune sinodală literile fundamentale.

Nr. 4 din punctul II al acestui raport, referitoriu la zidirea de biserici și școle la propunerea comisiei se ia spre știință.

Nr. 5, din punctul II, privitoriu la revisiunea rațiunilor din archidieceasă, conform propunerii comisiei, se ia spre știință cu adausul, că deși se constată progres în înaintarea rațiunilor restante, fiind însă numărul rațiunilor restante destul de mari cu provocare și la conclusele sinodale din anii premergători, consistoriul de nou se îndrumă de a constrânge organele subalterne, ca se înainteze regulat rațiunile singuraticelor parohii.

Nr. 6 din punctul II, despre depozitele comunelor bisericesci; Nr. 7 despre îndrumările date din partea Ven. cons. în cauzele de comasare și segregare; Nr. 8 cu privire la taxa sidocșială, la zidirea seminarului etc. la propunerea comisiei se ia spre știință.

Urmăzătoare la ordinea dălei comisiei bisericescă, care prin raportul său deputatul Daniil David referă asupra raportului consistoriului archidieceșan ca senat bisericesc din 6 apr. a. c. Nr. 2687 B. în care se arată, că la concursul pentru postul de prof. în secțiunea teologică a „Seminarului Andreian” în termenul legal a concursat profesorul seminarial prof. Dr. Remus Roșca, care e și calificat pentru acest post: La propunerea comisiei sinodul enunță caconclud: Concurentul se admite la alegere, având a se efectua alegerea în ședința procsimă la locul prim al ordinii dălei.

Tot comisiei bisericescă prin același raport referă asupra următoarelor rapoarte consistoriale:

a) Raportul consistoriului archid. din 7 Sept 1894 Nr. 6441 B., în care se promovăză cererea parohiei vacante Stenea, prot. Sibului, de a se admite la cursul clerical extraordinar P. Mirieni, din motivul, că nu s'a putut afla candidat cu calificare normală nici în urma scrierii a doua de concurs.

b) Raportul consistoriului arch. din 14 Febr. a. c. Nr. 1068 B. în care tot din considerațiunile înșirate sub a) se cere întregirea parohiei vacante din Booz, protopr. Hațegului prin primirea la cursul extraordinar a cantorului de acolo George Popescu.

c) Raportul consist. archid. din 20 Sept 1894 Nr. 6207 B. pe baza acelorași motive în care se cere primirea la cursul estrnordinar alui Ioan Predovici pentru parochia Amnaș, protopr. Seliștei. Referitoriu la cererile de mai sus comisiei propune:

Să autorizeze consistoriul a întregi parochiile amintite pe cale extraordinară prin indiviți amintiți, având aceia să posedă calificarea prescrișă prin concludul sinodal dela 6/18 Maiu 1888 Nr. prot. 63.

Față cu această propunere deputatul Teodor Herman face următoarea

contra-propunere: Sinodul susținând normele în vigoare de până acum, nu admite excepțiunea față cu întregirea parohiilor din Stenea protopr. Sibului, Booz, protopr. Hațegului și Amnaș protopresb. Seliștei cu indiviți nu miți, cari nu întrunesc nici barem calificatiunea minimală, recerută pentru clericii extraordinari.

Punându-se la vot ambele propuneri se primesc propunerea comisiei și sinodul enunță ca conclud: Să autorizeze consistoriul a întregi parochiile Stenea Booz și Amnaș pe cale extraordinară prin primirea la cursul extraordinar a indiviților. Având acestea se și însușesc calificatiunea prescrișă prin concludul sinodal dela 6/18 Martie 1888 Nr. prot. 63.

Urmăzătoare la ordinea dălei comisiei școlare, care prin raportul său deputatul Ioan Panțu referă asupra hârtiei Consistoriale din 1894 Nr. 5735 scol. prin care se comunică ordinul ministrului de culte și instrucțiune publică pin 25 Maiu 1894, în care acesta pretinde se se învețe în cele două clase din urmă a-le școlei comerciale din Brașov limba și literatura magiară în limba de propunere magiară amenințând cu detragerea dreptului de publicitate în cas de a nu se conforma autoritatea supremă bisericescă acestui ordin ministerial. La propunerea comisiei sinodul enunță ca conclud: Sinodul însărcinează pe Vener. Consistoriu archidieceșan a face o reprezentare binemotivată la înaltul ministeriu de culte și instrucțiune publică, pentru a apăra dreptul, ce are o școală cu limba de propunere română, precum și dreptul ce de prezent îl are încă biserica noastră, pe baza statutului organic, cu privire la școlile noastre comerciale.

Urmăzătoare la ordinea dălei comisiei organizatoare, care prin referentul său deputatul Ioan de Preda, raportăză asupra hârtiei consistoriale din 6 Martiu a. c. Nr. 1833 Plen. cu privire la pensionarea asessorului consistorial ordinaru protosincol, Nicanor Frateșiu în urma unui îndelungat morb psihic și la devenirea în vacanță a postului ocupat de acesta. La propunerea comisiei Sinodul ia cu părere de rău la cunoștință acest cas și decide a se întregi locul devenit vacant, punându-se alegerea pe ședința procsimă la locul prim al ordinii de dălei.

Tot comisiei organizatoare prin același referent raportând asupra hârtiei consistoriale din 2 Ianuarie 1895 Nr. 2980 Plen. privitoriu la cererea protopresbiterului Iuliu Roșescu de a-i se vota ajutoriu anual de 105 fl. ce l'a avut și mai înainte parochul Clușului propune;

Să nu se satisfacă acestei cereri din lipsa de mijloce.

Deputatul Petru Pipos propune: Să i se voteze ajutorul cerut din alt fond, dacă nu din acela, la care s'a reflectat.

Punându-se la vot aceste două propuneri sinodul decide: Cererei protopresbiterului Tului Roșescu de a-i se vota un ajutoriu anual de 105 fl. nu se poate satisfacă din lipsa de mijloce.

Tot comisiei organizatoare prin același raportor, referăză asupra hârtiei consistoriale din 6 Martiu a. c. Nr. 1697 Plen., în care se promovăză cererea comunelor: Drâmbari cu filia Șeușa și Limba cu filia Ciugud pentru a fi dismembrate dela protopresbiteratul Sebeșului și încorporate la protopresbiteratul Albei-Iuliei. Comisiei propune să nu se încuviințeze cererea acestor comune.

Deputatul Nicolae Florescu face următoarea contrapropunere:

Să se satisfacă cererei comunelor Drâmbari și Limba de a fi încorporate la protopresbiteratul Alba Iulia.

Punându-se la vot aceste două propuneri se primesc propunerea comisiei enunțându-se ca conclud: Sinodul nu încuviințează cererea comunelor Drâmbari cu filia Șeușa și Limba

cu filia Ciugud de a fi dismembrate dela protopresbiteratul Sebeșului la protopresb. Alba-Iulia.

Anunțându-se ședința procsimă pe mâine la 9 ore a. m. ședința se încheie la 1 oră d. a.

*

În ședința a VI-a dela 14/26 Aprile a. c. obiectul cel mai important a fost alegerea unui profesor la seminarul archid. alegându-se aproape cu unanimitate secretariul cons. Dr. Remus Roșca, și alegerea unui asesor ordinar în senatul bisericesc, alegându-se tot asemenea aproape cu unanimitate referentul școlar Mateiu Voileanu (Raport special în nrul viitor.)

(Va urma).

Rea voință.

Sub acesta titlu primim dela un deputat sinodal următoarele șire:

Onorate D-le Redactor! Sunteți rugați a da loc în stimata Dv. fîie următoarelor reflexiuni, ce mă simt dator a le face:

Este știut, că de mai mulți ani ziarul „Tribuna” din loc se ocupa în măsură mică cu de ursul și desbaterile ședințelor sinodale. O făcea aceasta, că și ținea de subdemnitate a se ocupa cu lucrările acestei corporațiuni bisericesci naționale? — precum mi-s'a spus atunci — nu știu și aci nici nu vreau să cercetez, căci scopul meu este să fac reflexiuni la cele ce se întimplă acum. În anul acesta am observat, că dela începutul ședințelor sinodale se aflau în sala de ședinte unul și une-ori doi—trei din redactorii și colaboratorii „Tribunei”, făcând notițe. Am dedus din aceasta, că în anul acesta și „Tribuna” va avea rapoarte mai detaliate despre lucrările și decisiunile sinodului și aceasta m'a îmbucurat, căci după părerea mea e bine, ca despre mersul lucrărilor să fie informat publicul în cercuri cât mai mari. Bucuria mea însă în zilele aceste s'a prefăcut în curând în amărăciune și decepțiune, căci am esperiat tristul adevăr, că dela începutul sesiunii și sistematic s'au publicat în „Tribuna”, în rapoarte și notițe, lucruri neadeverate în parte și chiar denaturate, urmărind scopul, — precum sunt sigur, că despre aceasta se va convinge ori și cine, chiar cetind și numai cele publicate în „Tribuna”, — de a lovi și ponegri cu orice preț pe în. cap al bisericii noastre și președințe al sinodului și totodată a face ridicul și a submina viața sinodului nostru. Eită o mică colecțiune din „floricilele” — cum se dice — a „Tribunei”, referitoare la sinod:

În nr. 81 de Marți 11/23 Aprile, la cronică serie:

„Sinodul diecesan s'a deschis eri. Metropolitanul a ținut o cuvântare în urma căreia 5—6 „să trăiească” cam tocite și ele abia s'au auzit, semn că nici chiar majoritatea această aleasă la comandă nu i-a putut încălzi...”

Nu pot presupune, că redactorii, „Tribunei” nu știu, că sinodul nostru e archidieceșan și că deputații nu se adună, ca să facă gălăgie prin strigăte și demonstrațiuni... se vede deci rea voință.

Dar această notiță trecă-duică-să.

În nrul următor 82, de Miercuri 12/24 Aprile a. c. făcându-se un estras din raportul consistoriului plenar, se dice: „raport subseris de Miron” etc. Va să dică nici titula ce compete archiereului nu se mai dă...

În nrul 83 de Joi 13/25 Aprile dăm de multe „floricile”. În raportul despre șed. III care se începe cu următoarea frază: „o ședință tristă” se dice între altele, că Escelenția Sa a dat a se înțelege, „că nu era de noi o constituție ca aceasta”, că „Miron declară, că dorește ca preoțimea să se disciplineze, dar în același timp, apără acte de nedisciplină”, că la cererea ședinței confidențiale din partea mai multor deputați „Metr. se prefacă că ședințele secrete nu-i convin” etc., tot lucruri luate din aier și denaturate, pe lângă frasele „bine sunătoare” menite a face efect precum: „Ședința de eri a fost o rușine pentru cei ce ați guvernă biserica”, apoi „și acum urmăzătoare scandalul constituțional, care dovedește, că de incapabili (ori abusiivi) sunt actualii stăpânitori ai bisericii”... etc. ce le aflăm în raport.

Tot în același nr. la „Mai nou“ se susține, cu totul fals, că la declararea ședinței secrete în cauza Cristea au fost 19 voturi pro și 19 contra și că Metropolitul „cel ce nu se sfiește de publicitate“ a decis pro; că propunerea consistoriului s'a luat la cunoștință cu o majoritate de 2 voturi etc.

Tot în același număr, în o notiță pe pag. I. intitulată „a p u c ă t u r ă n e d e m n ă“ se dice între altele, cu privire la foia D-vó-stră, că:

„Cei care în cercurile metropolitane susțin, că e necesar ca organul metropolitan să fie schimbat în diar cotidian. — spun că acesta se impune mai ales prin venirea la Blaj a metropolitului Dr. Victor Mihályi „care pôte să iee ortodocșilor tot terenul de sub picioare“.

Am căutat înadins să ved, întrucât este acesta scire adevărată, și constat, că e falsă, literă de literă. „Tribuna“ se vede, că a publicat-o cu intenții anumite — dar eu înțeleg, că este acesta a p u c ă t u r ă n e d e m n ă?

Mai departe în nrul de Vineri, 14/26 April, „Tribuna“ prezintă fals votul sinodului în afacerea asesorului Cristea, atribuind unor deputați, puși cu numele, că ar fi votat așa, cum în adevăr n'au votat. Am audiat, că acesta s'a făcut după combinație, nefind dela „Tribuna“ nimenia de față la actul votării: étă esacitate.

Și așa mai departe! Eu cred însă că acest mod de-a întorto hia și suci adevărul, a-l plesni în față chiar în ființa de față în Sibiu a deputaților sinodali, nu e lucru potrivit pentru o foie serioasă, nu e act românesc, nu e frumos.

Atentatul dela Bocsig!

E vechiu proverbul român: „dintr'un țintariu un armăsariu“. Se potrivește atât de bine acest proverb, când e vorba despre diaristica magiară, în ce privește scirile referitoare la români, încât se pare, că anume e făcut spre a caracteriza modul ușor, cu carele se trimit în lumea largă, ori-ce sciri, prin care românii sunt arătați ca element de disordine, și pururea gata a veni în conflict cu legile patriei. Presa magiară, carea foarte arare-ori se întâlnește cu procurorul, publică cele mai cornurate minciuni fără a le mai controla, dacă sunt posibile ori ba, destul e ca ele să aibă și numai aparința de a înegri pe români. E destul ca un colaborator, carele nu cunoște de loc referințele și pe poporul român, ori apoi vre-un jidov denunțiant să trimită diarelor magiare ori-ce informațiuni false, pentru-ca pe basa acestora să se scrie articlii de fond, și să ni se arunce în față cele mai detestabile epitețe și calumnii. Atentatul dela Bocsig despre carele s'a scris numai puțin ca patru articli, în diarul „Magyar Hirnap“ în vara anului 1893, este un specimen de reutatea și ușurătatea cu cari se pōrtă diarele magiare față de români. Nu am fi obiectat mai pe larg asupra acestui prețins atentat, dacă nu ar obveni atâtea împregiurări, din cari putem face unele deducțiuni secure eprōpe pentru venitoriu.

La 1893 vara, Maj. Sa regele participă cu suită numărōsă la manevrele ținute în giurul Boros-Sebeșului; Românii din întreg ținutul întimpină în mod solemn pe regele. Ținuta dēmnă a populațiunei române nu convenia unor rău voitori ai noștrii. Românii trebuiau prezentați monarhului lor ca nesce omeni gata a-i stinge viața, prin comiterea unui atentat asupra tronului, în carele venise Maiestatea Sa.

La șinele tronului dela stațiunea Bocsig lipsiau trei cuie. Atăta a fost de ajuns, pentru-ca să se scornescă din chiar senin, punerea la cale a unui atentat? Și cine era autorul pretins al atentatului: Un preot român din Bocsig cu numele Ioan Pop, carele atrase atențiunea poporenilor și asupra venirei Maj. Sale. Diarul „Magyar Hirnap“ pe basa informațiunilor

unui redactor al său, a scris patru articlii, unul mai infam decât celalt. În primul articlu redactorul șef: Horváth Gyula, omul carele mai anțert bătea calea Bucurescilor spre a afla acolo punctul archimedic, de pe carele se împace pe români cu magiarii spune că: „preotul din Bocsig în biserică a vorbit despre modul cum se se împedecă sosirea trenului regal“. În alți trei articlii colaboratorii acestui diar țin unisonul și afirmă că: preotul a dis: „Impēratul este cauza neîmplinirei aspirațiunilor valahe, și a formării imperiului român dela Nistru până la Tisa“. Tot el preotul: „a îndemnat pe omeni să oprēscă trenul, în carele venia împēratul și ungurii cei mari“. Afirmățiunile luate din vânt și colportate cu rea intențiune a îndemnat pe susnimitul preot a intenta proces de calumnie și vēmămăre de onōre diarului „Magyar Hirnap“. Procesul s'a pertractat Joi la 18 April a. c. în Budapesta și s'a finit cu condamnarea acușăților, Horváth Gyula la 7 zile temniță ordinară, Fenyő la 20 zile Márkus la 14 zile și Kohn la 3 zile, pe lângă amende în bani și spese de proces în sumă de 884 fl. v. a. Apērător al actorelei a fost Dr. St. Pop.

Verdictul juraților că: acușății sunt vinovați pentru delictul vēmămării de onōre a fost unanim.

Procesul e unic în felul său și arată o stare abnormală în statul nostru: decadența moralei publice. Și étă pentru ce? nu s'a putut constata că cineva cu intențiune ar fi scos cele trei cuie dela tren Și dacă totuși s'a făcut atăta sfară, acesta e a se scrie unor omeni malițioși, cari cu intențiune au pus la cale fama, dând informațiunii false și diarelor și în special lui „Magyar Hirnap“. Ei, dară! la noi în Ungaria tēte se pot, când e vorba de pielea noastră.

Verdictul nu ne surprinde. Jurații au fost între Scyla și Caribde. Se tracta de o afacere cunoscută și în cercurile Curții, și un verdict negativ pe basa faziunilor martorilor ar fi fost o crāncenă lovitură la simțul lor de dreptate, și tot odată ar fi fost un semn al decadenței spiritului public în Ungaria. Verdictul afirmativ e o satisfacțiune dată preotului Pop și prin el poporului român.

Deducțiunile, ce putem trage din acest proces sunt: să fim cu cea mai mare rezervă față de scirile aduse de presa magiară, când vorba e de români.

Lipsa de controlă a presei magiare a devenit proverbială. Și în urmă: Jidovii, cărora magiarii le au pregătit un pat cald în sinul lor în ce privește opiniunea publică o falsifică pe tōte căile

Atentatul dela Bocsig va rămānē o pētă nēgră în istoria presei magiare.

Astfel se compromite o presă șovinistă, și aceia, cari și-au luat de țință nimicirea naționalităților.

Sinōdele diecesane.

Sinodul eparchial din Arad.

Sinodul eparchial al dieceei Aradului s'a deschis de P. S. S. dl episcop diecesan Ioan Mețianu.

Inceputul s'a făcut ca totdeuna cu chemarea duchului sânt, pontificând cu mare asistență P. S. S. dl episcop diecesan.

La 12 ore toți deputații s'au prezentat în sala cea mare a seminarului, așteptând sosirea Preasânției Sale.

Intre urări de „Să trăiască“ Prea S. Sa ocupă locul presidial și rostescă cuvântarea de deschidere.

Impresionați în mod prea plăcut de cuprinsul cuvântării de deschidere bogată în înșirarea de fapte se face propunerea, ca vorbirea să se trecă la protocol în întreg cuprinsul său, éră pentru aprețirea ei să se transpună totdeodată unei comisiuni speciale, care se proiecteze un rēsunset la această iconă

a unei activități de 20 de ani destul de spornice.

S'au prezentat apoi rapōrtele consistoriilor plenare precum și cele ale diverselor senate consistoriale din Arad și Oradea-mare precum și alte petițiuni și propuneri, cari tōte s'au avisat spre rezolvare diverselor comisiuni sinodale.

În ședința II, s'a desbătut asupra rapōrtelor plenare ale consistoriilor eparchiale din Arad și Oradea-mare. În această ședință nu au obvenit lucruri de ceva importanță estraordinară. Ambele consistorii au satisfăcut așteptărilor pe terenul activității lor; au apērat cu bărbăție interesele bisericesci-scolare ale dieceei, au ținut mai multe ședințe plenare, în cari s'au deliberat tōte agendele obvenite.

Comisiunea verificătoare a raportat asupra actelor electorale, sēvēșite în Chișetiu și Lipova, și ambele s'au aflat în ordine, ne atacate prin protest.

În ședința III, primul obiect, declarat de urgent și rezolvat la moment, a fost propunerea frumos motivată a protopopului Dr. Traian Putici, făcută din incidentul reposării fericitului metropolit al Bucovinei Silvestru Morariu. Sinodul cu vot unanim a dat viuă espresione condolenței sale și a decis să notifice această prin adresă scrisă consistoriului metropolitan din Cernăuți.

A urmat apoi ordinea ȳilei, care s'a început cu raportul comisiunii epitropesci asupra senatului epitropesc al consistoriului din Arad.

Sinodul eparchial al diec. Caransebeș.

După-ce s'a celebrat sânta liturgie și s'a făcut parastas pentru în Domnul adormiții arhiepiscopul și metropolitul Andreiu, episcopul Ioan, mecenatul Emanuil Gojdu, binefăcătorii Dimitrie Hăgean, Dimitrie Peța, Dimitrie Miculescu, Costa Tismănariu și Elena Peța, — deputații sinodali s'au adunat în sala comunității de avere și prin o deputațiune au invitat pe Preasânțul Domn diecesan Nicolae Popea, pentru-ca să binevoescă a deschide și conduce ședințele sinodului.

În urma invitării amintite P. S. Sa a sosit în sala ședințelor și prin cuvântarea publicată în nrul de adi al foiei noastre declară sinodul de desehis.

Intre obiectele mai însemnate ale ședinței prime a fost împărtășirea făcută din partea presidului despre încetarea din viață a I. P. S. arhiepiscop și metropolit al Bucovinei Dr. Silvestru Morariu-Andrievidiu. Sinodul, prin sculare și cu cuvintele „în veci pomenirea lui“ dă espresione condolenței sale și la propunerea părintelui arhimandrit F. Musta decide a se trimite consistoriului arhiepiscopesc din Cernăuți, adresă de condolență, compusă de o comisiune constitătoare din Dr. G. Popoviciu, E. Trăilă și I. Budințenu, și care e următoarea:

Prea Venerat consistoriu arhiepiscopesc!

„Vestea întristătoare și durerōsă despre mutarea la cele vecinice a înalt Prea Sântului Domn arhiepiscop și metropolit Silvestru Morariu-Andrievidiu, a provocat pretutindenea la poporul dreptcredincios român o jale profundă. Bunele sale simțăminte către biserică și poporul dreptcredincios român erau tuturor cunoscute; éră faptele sale mărețe de mare bărbat al nēmului și de mare arhiepăstoriu al bisericei noastre, i-au câștigat merite neperitōre și i-au făcut numele nemuritriu în istoria luptelor și suferințelor bisericei noastre, încât posteritatea cu pietate va rostii pururea numele lui și va păstra cu scumpătate în veci amintirea lui.

Dreptaceea sinodul eparchial al dieceei Caransebeșului, întrunit în sesiune ordinară, luând cu adâncă întristare cunoștință despre pierderea Marelui bărbat al nēmului și Marelui arhiepăstoriu al bisericei noastre dreptmăritōre, în unanimitate a dat espresione protocolară condurerei și profundei jale, ce o simțesc deopotrivă cu arhidiocesea veduvită a Bucovinei. Ceea-ce venim a aduce la cunoștință cu frățescă dragoste Prea Venerabilului consistoriu arhiepiscopesc, implorând ajutorul a tot prea înduratăului D-zeu spre a mângăia inimile coreligionarilor și confraților noștri din Bucovina“.

După acesta se pucina mai multe esibite, acte consistoriale și petițiuni cari se dau

diferitelor comisiuni și se acōrdă la mai mulți deputați cererile de concediu cerute.

În ședința a II-a presidentul aduse la cunoștință sinodului încetarea din viață a laboriosului deputat sinodal Iuliu Petric, ér' sinodul își espriă condolența prin sculare.

Se cetesce adresa de condolență către consistoriul arhidiècesan din Cernăuți, din incidentul reposării regretatului arhiepiscop și metropolit al Bucovinei- Dr. Silvestru Morariu-Andrievidiu.

Se pune la ordinea ȳilei raportul comisiunei verificătoare și sinodul verifică pe deputați propuși și primesce și propunerea făcută la vcest obiect din partea Prea Cuviosului Domn Archimandrit Filaret Musta, ca să se pōtă ordina pe viitoriu cercetare disciplinară și în contra acelor comisar de alegeri cari resping protōcolele electorale fără motiv, atunci când acelea nu le convin.

Urmēză apoi la ordinea ȳilei raportul comisiunei bisericesci.

Raportor Dr. Georgiu Popovici, protopopul Lugoșului.

Se ia la cunoștință raportul despre mișcarea populațiunii în diecesă în decursul anului expirat. Din acest raport plin de cifre, se constată tristul fapt, că numărul credincioșilor, cari trăesc în concubinat, și prin urmare sunt lipsiți de binecuvântarea bisericescă, s'a înmulțit în anul trecut în întreaga diecesă cu 390.

O discuție mat animată s'a desvoltat asupra obiectului ce a urmat acuma la ordinea ȳilei, anume: afacerea bisericei numită „Călugăra“ din Ciclova-montană.

Mai mulți credincioși, și separat apoi membrii comitetului parochial, au cerut dela sinod decretarea acestei biserici de mănăstire, și înzestrarea ei cu un călugăr. Alți credincioși ér' au cerut tragerea în cercetare disciplinară a preotului dela această biserică, cu numele Bufan.

Se face istoricul acestei biserici, zidită pe locul unde viețuise un pustnic evlavios și cu temere de Dumnezeu.

Se constată, că biserică din întrebare cu adevărat este foarte acomodată de mănăstire, și că Episcopul și Consistoriul diecesan doresc din tot adinsul înființarea acestei mănăstiri, pedecă este însă împregiurarea, că bis rica este zidită pe loc străin, pe teritoriul Societății de căi ferate din Oravița. Comisiunea propune esmiterea unei comisiuni cu îndrumarea, că la procsimul sinod să facă raport despre cele esperiate.

I ședința III-a se pune la ordinea ȳilei raportul comisiunii scolare.

Raportor dl prof. Gerasim Sērbu.

Raportul general al consistoriului ca senat scolar. se ia la cunoștință cu următoarele propuneri făcute din partea comisiunei.

Pe viitoriu să se amintescă în raport: dacă sunt cateheți la tōte scōlele, și dacă se cercetēză biserică din partea scolarilor?

Să se raporteze câte biblioteci parochiale sunt în diecesă și câți copii sēraci s'au provēdūt cu cărțile scolastice necesare din partea comitetelor parochiale?

Se raportēză, că la institutul pedagogic fiind nou post de profesor în vacanță, consistoriul a deschis concurs, și s'a insinuat ca competent dl Petru Ionescu, pe care comisiunea îl propune sinodului spre alegere.

Se alege cu aclamațiune.

Se raportēză, că conclusele aduse din partea sinodului din anul trecut, cu privire la înființarea unui seminaru, a unui curs practic pe lângă preparandia diecesană, precum și conculus adus pentru reactivarea grabnică a conferențelor învățătorești, — consistoriul nu le-a putut esecuta.

Comisiunea propune, ca împregiurarez această sinodul să o iee „cu regrete“ la cunoștință, îndrumând consistoriul să satisfacă cât de curēnd concluseror amintite.

Urmēză raportul comisiunii financiare.

Raportor dl Virgil Thomici.

Raportul, cu care se prezentēză sinodului socoșile anului trecut asemenea se ia la cunoștință, socoșile se aprōbă, și se dă absolutului îndatinat. Obvenind în anul trecut nisce supraerogate, a căror acoperire nu se trecuse prin preliminaru, — comisiunea financiară află de bine a îndruma consistoriul, să se țină pe viitoriu strēns legat de preliminaru, și astfel de supraerogate să nu se facă mai mult fără întrebarea sinodului. În deosebi doresce comisiunea, că cazul

fostului director de preparandie, Stefan Velovan, căruia consistoriul i-a solvit ca escontentare salariul întreg pe un an de zile, fără a fi prelinată suma necesară, — se nu formeze cas de precedentă pentru viitoriu.

Sinodul acceptă vederile comisiei, și în acest înțeles se aduce concludus.

Se raportază, că inventariul și bilanțul tipografiei și al librăriei diecesane s'a aflat în perfectă ordine, și se propune a se lua la cunoștință, ceea-ce după o discuțiune mai lungă se și întâmplă.

La propunerea comisiei, sinodul aprobă în întregul său cuprins preliminarul diecesan, compus pentru anul viitor 1896.

Noutăți.

Prințul Ferdinand, moștenitorul tronului român, a fost numit în ziua de 8 Aprilie c. comandant al regimentului 4 de roșiori, în locul d lui colonel Cartescu, permutat. — În 23 Aprilie la 9¼ a. m. prințul Ferdinand s'a dus călare la casarma Malmaison, unde i-s'a dat, în fața M. S. regelui și a A. S. R. princeasa Maria, comanda reg. 4 de roșiori.

Censura de avocat a depus-o în 22 l. c. cu succes foarte bun dl Dr. Ioan Nedelcu, la tabla regescă din Budapesta.

Alegerea dela Neutra. La această alegere s'au dat pentru Jânits 923 voturi, pentru Zichy 847 de voturi. Astfel Janits a fost ales deputat dietal cu o majoritate de 76 voturi.

Inspectori matriculari. Cum am amintit, pe lângă organele, cari vor avea se porțe matriculele de stat, se vor înființa și posturi de inspectori matriculari, cari, după cum ăice „Pesti Hirap“, mai ales la începutul noiei instituțiuni vor fi chemați să facă servicii practice, precum: să instrueze personalul, să-l deprindă la o activitate sistematică, să dea diferite deslușiri etc. Numărul acestor inspectori matriculari nu va trece peste douăzeci. Totodată anunță numitul ăiar, că de present în Budapesta se află în lucrare la compactorii de cărți 10.000 esemplare de broșuri matriculare.

Nou ambasador rusesc în Viena a fost numit cantele Petru Kapnist.

Mareșal de curte. La scirea „Corespondenței ungare“ despre înființarea mareșalului de curte ungar, ăiarul vienes „Neue Freie Presse“ ăice, că scirea, așa cum se comunică, nu corespunde adevărului. Deja cu ocaziunea recunoscării dualismului s'a luat în vedere și înființarea unui mareșal de curte ungar, a cărui chemare se fie de a forma un punct central de întrunire pentru aristocrația magiară. Despre înființarea unui mareșal de curte însă, care ar avea să reprezinte în mod juridic curtea, nu a fost nici odată vorbă.

Raportul general al senatului scolaru.

(Urmare.)

2. Secțiunea pedagogică a seminarului archidiecesan.

În secțiunea pedagogică a seminarului archidiecesan cu începutul anului scolaru 1893/94 s'au înmatriculat 85 de elevi, dintre cari în decursul anului au părăsit institutul 4, și au murit 4. A rămas deci cu finea anului numărul elevilor 77, și anume în cursul prim 30, în al doilea 30 și al treilea 17.

Studiile s'au propus pînă trei profesori din secțiunea această și prin 2 profesori din secțiunea teologică. Obiectele tehnice s'au predat prin cei doi profesori extraordinari, ăr lucrul de mână din lipsă de persoană nu s'a predat.

La locul acesta avem onore a notifica Venerabilului sinod regretabila impregiurare, că în decursul ferierilor din vara trecută profesorii seminariali Dr. D. P. Barcianu și Demetriu Comșa pentru delicta politice au

fost duși în închisore de stat, anume profesor Dr. D. P. Barcianu pentru 2 ani și 6 luni, profesorul Demetriu Comșa pentru 3 ani.

Ministrul reg. ung. de culte și instrucțiune publică a profitat pe consistoriu, ca după eliberarea profesorilor numiți se le facă proces disciplinar.

Consistoriul a suplinat catedrele lor prin absolenții de cursul teologic Dr. Vasiliu Saftu și Dr. Ioan Stroia, pe cari ca pe profesori îi remunerază cu jumătate din donațiunea numiților profesori.

În comparațiune cu anul scolaru 1891/2 cu 72 de elevi se arată o creștere de 5, în comparațiune cu anul scolaru 1892/93, se constată aceeași cifră anume 77.

Programa se alătură la raport.

3. Școle populare.

a) Copii de școală.

În anul scolaru 1893/94 numărul elevilor obligați a frecuenta școla a fost:

Dela 6—12 ani	Dela 12—15 ani
copii 41,583	copii 15,706
copile 36,700	copile 13,964
cu totul 78,283	cu totul 29,670

Au cercetat școla în semestrul I.

Dela 6—12 ani	Dela 12—15 ani
copii 30,161	copii 8,352
copile 22,408	copile 6,953
cu totul 52,569 (67%)	cu tot. 15,305 (45%)

Au cercetat școla în semestrul II.

Dela 6—12 ani	Dela 12—15 ani
copii 28,160	copii 7,243
copile 20,472	copile 6,138
cu totul 48,632 (61%)	cu tot. 13,381 (45%)

Suma tuturor copiilor obligați a frecuenta școla a fost 107,953. Suma tuturor copiilor, cari au frecuentat școla în semestrul I a fost 67,874 sau 62%.

Suma tuturor copiilor, cari au frecuentat școla în semestrul II. a fost 62,013 sau 57%.

În comparațiune cu anul scol. 1892/93 se arată la cei obligați a frecuenta școla o creștere de 3604, la cei cari au frecuentat școla o creștere de 2781 în semestrul I., și o creștere de 1289 în semestrul II.

b) Adjustarea școlălor.

Edificii scolare proprii sunt arătate în 673 comune bisericesci, închiriate 18, cu totul sunt edificii scolare 801. Din aceste apar corăspundătoare 633 și necorăspundătoare 168.

În comparațiune cu anul trecut edificiiile proprii de școle au scăzut cu 4, cele închiriate cu 8. Numărul total al edificiiilor s'au redus cu 12. Edificiile de școală corăspundătoare au crescut cu 17, cele necorăspundătoare au scăzut cu 29.

Grădini de pomărit sunt arătate în 509 comune, dintre cari 306 sunt indicate ca cultivate și 203 ca necultivate.

În comparațiune cu anul trecut la cele cultivate se arată o scădere de 23, la cele necultivate o scădere de 8.

Intocmiri pentru gimnastică au 267 comune bisericesci.

În comparațiune cu anul trecut se arată o creștere de 14

c) Averea școlălor.

Nemiscătoare, edificii, pământuri	fl. 945,807.35
Miscătoare, bani, hârtii de valoare, mobile etc. . . .	fl. 277,849.27
Suma	1,223,656.62

În comparațiune cu anul trecut cu o sumă de fl. 1,218,013.52 se arată o creștere de 5643 fl. 10 cr.

Dacă luăm averea școlălor din protopresbiteratul Giögiu II de pe anul scolaru 1891/92 lipsind de atunci alte date, averea școlălor ne arată o creștere de 13.805 fl. 78 cr.

Venitul total anual al școlălor este de 111,719 fl. 59 cr.

În comparațiune cu anul trecut se arată o creștere de fl. 21,334.43.

d) Salariile învățătoresci.

Salariile învățătorilor în anul scolaru 1894/95 dau suma de 254.140 fl. 75 cr.

În termin mediu computat vine pe un învățătoriu suma de 252 fl. 69 cr.

Salariile aceste provin:

1. Din mijlocele bisericeii . fl.	55,739.80
2. Dela comuna politică . .	35 850.—
3. Dela popor prin repartițiune	143,410.90
4. Victuale	15,048.85
5. Din cantorat	2,001.20
6. Din mijlocele archidiec. .	100.—
7. Cuincuenalii	1,000.—
8. Remuneraț. ca directori .	990.—
Suma . fl.	254,140.75

În comparațiune cu anul scolaru trecut cu suma de 246,105 fl. 15 cr. se arată o creștere de 8035 fl. 60 cr.

e) Numărul școlălor.

Archidieceasa are 1245 comune bisericesci, anume 940 matre și 305 filii. Dintre aceste susțin școla proprie 727 matre și 16 filii, cu totul susțin școle 743 comune bisericesci. Nu susțin școle proprii 213 matre și 289 filii, cu totul nu susțin școle proprii 502 comune bisericesci.

Dintre comunele, cari nu susțin școle proprii, sunt afiliate la școle de ale noastre 93 matre și 148 filii, cu totul 241 comune bisericesci, ăr elevii din celelalte 261 comune bisericesci sunt avisați la cercetarea de școle străine, și starea lor este următoarea:

	Matre	Filii
La greco-catolici	30 . . .	18
La rom.-catolici	2 . . .	6
La evangh. lut.	5 . . .	26
La evang. reform.	9 . . .	35
La unitari	1 . . .	—
La școle de stat	35 . . .	7
La școle comunale . . .	28 . . .	48
La școle de reun. private	10 . . .	1
Suma . 120 . . .		141

La comunele bisericesci în comparare cu anul trecut se arată o creștere de 1.

La comunele, cari susțin școală proprie, observăm următoarele. În anul trecut au susținut școală proprie 740 de matre și 31 de filii, cu totul au susținut școle proprii 771 comune bisericesci. În anul acesta au susținut școle proprii 727 de matre și 16 filii, cu totul 743 comune bisericesci.

Susțin deci mai puține școle 15 matre și 15 filii, cu totul 28 comune bisericesci. Reducerea școlălor cu cifra 28 se esplică cu noua sistemare a salariilor, fiind necesitate în multe locuri de a se întruni două comune la susținerea de una școală între condițiunile legale.

Înregistrate protopresbiteratele după numărul comunelor, cari susțin școală proprie se presentază următoarea ordine:

1. Săliște	13 din suma totală	13
2. Bran	22	23
3. Brașov	22	23
4. Abrud	21	23
5. Avrigh	21	23
6. Mercurea	22	24
7. Agnita	34	37
8. Câmpeni	17	21
9. Solnoc	13	17
10. Cet. de pétră . .	13	18
11. Reghin	22	27
12. Sebeș	28	34
13. Unguraș	21	27
14. Geögiu II. . . .	23	30
15. Cluș	37	46
16. Făgăraș	28	37
17. Lupșa	21	30
18. Sibiu	26	35
19. Târnava	17	26
20. Deș	23	33
21. Bistrița	18	29
22. Dobra	14	26
23. Orăștie	26	38
24. Ilia	33	45
25. Alba-Iulia	28	41
26. Turda	15	28
27. Geögiu I	23	37
28. Cohalm	18	40
29. Mediaș	19	41
30. Sighișora	32	54
31. Zarand	37	61
32. M.-Oșorheiu	12	40
33. Deva	20	54
34. Treiscaune	23	75
35. Hațeg	18	77

f) Învățătorii.

Numărul total al învățătorilor e 887. Dintre acestia sunt definitivi 441, provizori 446. În comparare cu anul trecut numărul învățătorilor s'a redus cu 17.

La învățătorii definitivi aflăm redus numărul cu 12, care se esplică cu pensionarea învățătorilor bătrâni, al căror loc în decursul timpului nu s'a putut încă ocupa definitiv.

Despre școle și învățători se alătură la acest raport un conspect tabelaric, asemenea și despre elevii de școală, despre averea școlălor, despre venitul anual al acestora, și despre salariile învățătoresci.

(Va urma.)

Convocare.

„Reuniunea învățătorilor români gr. or. din desp. Făgărașului“ își va ține prima adunare generală din ăstă an *Duminecă, în 16 Aprilie st. v. a. c.* în comuna Toderița, la care se potesc a participa toți membrii precum și alți binevoitori ai școlei. Epitropiile parohiale și scolare sunt îndatorate a provede pe învățătorii membri cu diurne de 1 fl. și pașal de călătorie.

Programa:

1. Dimineța la 8 ore asistarea în corpore la serviciul divin, și la celebrarea parastasului pentru decedații membri ai reuniunei.
2. Deschiderea ședințelor și cetirea apelului nominal.
3. Raportul cassariului și încasarea tacselor.
4. „România“, prelegere practică din Geografia Europei, predată de Ioan Ciungora.
5. „Mateiu Corvinul“, prelegere practică de Lazar Sbărneciu.
6. „Albina“, prelegere practică din zoologie de Aurel Opriș.
7. „Fasolea“, prelegere practică din botanică de Vasile Bărbat.
8. „Argintul“, prelegere practică din mineralogie de Ioan Baicoiu.
9. Declamarea poeziilor: „Visul lui Petru Rareș, prin Lazar Sbărneciu și „Judecățile sunt săracie“, prin Ioan Baicoiu, ambele din cartea a II-a de cetire de Ioan Popescu.
10. Constituirea pe un nou period de 3 ani.

Făgăraș, 26 Martiu 1895.

Nicolau Aron,
președinte.

Ioan Berescu,
secretar.

Concurs.

Spre distribuirea celor două premii de câte 25 corone, create de cătră adunarea generală din 1894 a despărțământului IV al Asociațiunei transilvane se escrie prin acesta concurs până la 1 Septembrie st. n. 1895.

La acestea premii pot concura acei învățători aplicați pe teritoriul despărțământului, cari cultivă în grădina școlei de sub conducerea lor legumăritul și le vor obține acei doi din ei, cari vor arăta și dovedi în decursul anului 1895 cele mai bune rezultate.

Resultatul obținut în cultivarea legumăritului se dovedesce prin un atestat oficios estradat de cătră comitetul parochial și vidimat de cătră oficiul protopresbiterat competent, care alăturându-se la cererea de concurs, se înainteză până la terminul defipt la subscrisa direcțiune.

Din ședința comitetului despărțământului IV (Sibiu) al Asociațiunei transilvane etc. ținută la 18 Aprilie st. n. 1895.

Ioan Papiu, Dr. Vecerdea,
director. secretar.